

El Cerdà de la Garga

La majoria de les fonts consultades coincideixen a destacar la bona localització del mas Cerdà com a centre agrícola dins el Pla de la Garga. Queda al sud del terme de Centelles i s'hi accedeix des de la carretera de Sant Feliu de Codines pel camí del Cerdà. Precisament per aquesta localització idònia, el Cerdà se'ns presenta com el mas central d'aquesta possessió que durant el segle XIX inclourà, a banda del Cerdà de la Garga amb les seves construccions annexes: la Saleta, la Costa del Cerdà, la Teuleria del Cerdà i el Carrer de les Comtesses, amb una extensió de gairebé 155 hectàrees. Dibuixa una franja horitzontal al sud del terme de Centelles i s'endinsa al terme de Sant Martí de Centelles fins a les Canes en direcció a llevant i de l'Ollic, a la línia meridional que dibuixen Ventallola, el Sunyer i els Sots del Presseguer. Alguns d'aquests masos ens indiquen a través del seu nom aquesta vinculació al Cerdà, com ara la Teuleria del Cerdà i la Costa del Cerdà, aquesta última, justament, la trobem documentada en els primers manuscrits sobre Centelles al segle XIV en un moment en què, segons constata Antoni Pladevall, es dona una marcada tendència a la proliferació de masos, encara que no tots van adquirir la mateixa importància. Així, mentre alguns esdevenen masies amb entitat pròpia d'altres es converteixen en masoveries dependents.

En el cas de la possessió del Cerdà no podem determinar les continuïtats ni definir les relacions entre els diversos masos que en formaven part, però sí que podem ressaltar el tractament conjunt d'aquesta possessió al llarg dels dos últims segles (s.XIX-XXI).

masos

EL CERDÀ DE LA GARGA

Algunes hipòtesis apunten la continuïtat de l'actual mas Cerdà amb l'antiga explotació rural anomenada Vilarestau, documentada des del 1160 i que pertanyia administrativament a la capella de Santa Maria de Vilarestau, posteriorment Santa Magdalena. D'altres identifiquen el mas a partir del s.XIII, malgrat que fins al s.XVI no apareix la nomenclatura "Cerdà" amb l'adquisició del mas per part d'un immigrant de la Cerdanya. És a partir d'aquest moment quan el mas presenta a grans trets l'estructura actual, convertint-se en un clar exponent de la masia catalana voltada de masoveries típica del segle XVIII.



De fet, mentre el mas està sota la propietat dels Cerdà, una família de marcat tarannà liberal, ocupa una posició predominant per sobre la resta de masos de la zona, fet que li atorga una especial rellevància durant el segle XIX. La proximitat a l'església de Santa Magdalena de Vilarestau fa que, davant l'estat d'abandonament en què es trobava aquesta, sobretot després del profanament de les tropes franceses durant la Guerra del Francès, els Cerdà es facin càrrec del seu manteniment fins que al 1852 el propietari del mas Josep Cerdà i Sunyer decideix traslladar la capella a un annex del mas. D'altra banda és la casa on el 1815 va néixer l'arquitecte i urbanista Ildefons Cerdà i Sunyer que heretà l'explotació del mas als 33 anys després de la mort del seu germà gran Josep. Mort Ildefons Cerdà, que havia mantingut la seva residència a Barcelona, heretà la possessió una seva filla casada amb un anglès anglicà i la celebració de culte per aquest ritu a l'església de la casa fa que aquesta es consideri profana i no s'hi celebrarà cap altre ritu catòlic fins a la destrucció de l'església el 1936.

Tant per l'assentament de les filles d'Ildefons Cerdà a l'estranger, com per motius econòmics, a finals del segle XIX es trenca la vinculació de la família Cerdà al mas i així el 1890 la possessió del Cerdà, amb les cases i terrenys corresponents, passen a mans del Duc de Solferino. Essent ells els propietaris de la finca, s'esdevé un fet curiós: la bona situació del mas Cerdà "*...en el Pla de la Garga, envoltat de*

bosc i tenint uns bells punts de vista sobre el Montseny, plana de Vich vient-se al fons les nevades serrelades del Pirineu" fa que el Centre Autonomista de Dependents de Comerç i Indústria organitzi, el 1922, la III Excursió Col·lectiva de la Lliga de Societats Excursionistes de Catalunya al Pla de la Garga, incloent a l'itinerari el mas Cerdà i segons consta a la memòria de l'excursió : "... quan la cobla tocà les primeres notes d'Els Segadors, la guàrdia civil amb actitud airada i encarant els màusers manà parar i sort de la prudència d'alguns que féu que no es transformés aquell acte en un dia de dol."

El Cerdà se'ns presenta com un exemple de la típica masia catalana voltada de masoveries. Les diverses ampliacions, projectades entre el segle XVII i el XIX, formen una plaça davant la façana principal. Aquesta estructura actualment està composta per l'edifici principal i tres habitatges més, a banda de les naus destinades al bestiar i a magatzem. L'edifici principal és el més antic i és una casa de tres cossos amb planta baixa i dues plantes més. Abans de passar a mans del Duc de Solferino comptava amb dues finestres gòtiques a la façana, marcs de pedra a les obertures i una galeria al sud-oest amb columnes i arcs de pedra. El mas es veu expropiat d'aquests elements que són reutilitzats pel Duc a la casa de Gomar o cal Marquès de Badalona. La façana principal presenta nou obertures de mida proporcional a l'altura en què es troben, alineades en tres eixos verticals amb elements de pedra picada a les cantoneres i envoltant algunes obertures. Cal atorgar una especial importància a les de la primera planta, sobretot al balcó central. Els acabats de la façana són arrebossats i a banda i banda del balcó hi trobem un rellotge de sol a la dreta i la inscripció "JHS ANY 1773 N°35" amb lletres vermelles a l'esquerra.

A l'edifici principal l'acompanyen tres construccions més, sense comptar els annexos a la casa per la vessant de ponent que s'han anat modificant com la galeria o la capella. Aquests tres edificis, construïts durant el segle XIX i coneguts com "el caserío del Cerdà", també són habitatges i són de planta baixa i primer pis, excepte un cos d'un d'ells que només és de planta baixa. El conjunt de construccions ha acollit al llarg dels dos últims segles entre vuit i tres famílies que exercien de masovers, mentre l'ús de l'edifici principal s'ha reservat als propietaris. Tanmateix el mas sembla haver fet majoritàriament les funcions de segona residència durant els segles XIX i XX.

Avui es manté l'explotació agrícola i ramadera (sobretot ramats de cabres) a càrrec dels masovers, mentre l'edifici principal és utilitzat pels propietaris com a segona residència.

